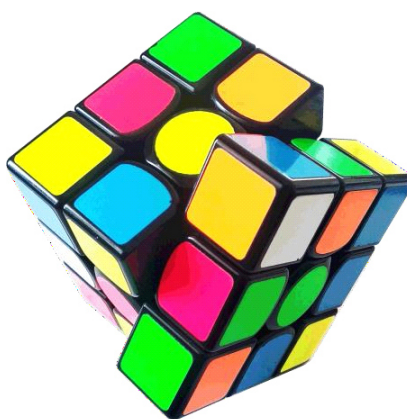

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΕΠ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΖΩ ΚΑΛΥΤΕΡΑ – ΕΥ ΖΗΝ
Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία - Πρόληψη:
Αυτομέριμνα και Ψυχική Υγεία

Σε μια ρώγα από σταφύλι

ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Σύμφωνα με τους Salovey και Mayer (1990, σελ. 189) «η συναισθηματική νοημοσύνη είναι μια μορφή κοινωνικής νοημοσύνης που περιλαμβάνει την ικανότητα αναγνώρισης των δικών μας συναισθημάτων και των συναισθημάτων των άλλων, την ικανότητα να τα διαφοροποιούμε και να χρησιμοποιούμε αυτές τις πληροφορίες για να οδηγούμε τη σκέψη και τις πράξεις μας». Ανάμεσα στις ικανότητες που συνιστούν τη Συναισθηματική Νοημοσύνη, βρίσκεται η ικανότητα διαχείρισης των κοινωνικών σχέσεων και αλληλεπιδράσεων, όπως είναι η φιλία, η συμμετοχή σε μια ομάδα και η αगाστή συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, η ικανότητα διαλόγου και συνομιλίας, η αξιοποίηση του μηχανισμού του χιούμορ, η ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων, η ικανότητα κατανόησης των διαπροσωπικών σχέσεων κ.α.

Το παρόν πρόγραμμα επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της *Φιλίας*, δηλαδή εκείνων των δεξιοτήτων που χρειάζονται για τη δημιουργία «θετικών διαπροσωπικών σχέσεων που χαρακτηρίζονται από διαφορετικούς βαθμούς ισότητας, αμοιβαίας καλής θέλησης, στοργής ή/και βοήθειας» (Rawlins, 2007, σελ. 1788). Οι γενικοί σκοποί του προγράμματος περιλαμβάνουν την α) ενδυνάμωση των παιδιών στην ανάπτυξη υγιών φιλικών σχέσεων που διέπονται από θετικά συναισθήματα, β) την ευαισθητοποίηση των μαθητών και μαθητριών πάνω στα συναισθήματα που εκφράζουν και βιώνουν αυτοί/ές και οι συμμαθητές/τριές τους, γ) τη συνειδητοποίηση από τα παιδιά της αξίας της συνεργασίας, της αλληλεγγύης, της συμμετοχής σε μία ομάδα και σε μία ευρύτερη κοινότητα, δ) την ενεργοποίηση των μαθητών/τριών για την ανάπτυξη ενεργειών και μηχανισμών αντιμετώπισης με απώτερο στόχο την πρόληψη της βίωσης αρνητικών συναισθημάτων που μπορούν να επιβαρύνουν την ψυχική τους υγεία, όπως η μοναξιά, ο φόβος ως αποτέλεσμα εκφοβιστικών ενεργειών στα πλαίσια του σχολείου κ.α. Ειδικότερα, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα ενδυναμώσουν τις δεξιότητές τους συμμετοχής σε διάλογο, θα μάθουν να ακούν ενεργά τους άλλους, να αναγνωρίζουν τα συναισθήματά τους, να εκτιμούν την παρέα με τους άλλους, να καταλαβαίνουν πότε υπόκεινται σε εκφοβιστικές ενέργειες και πώς πρέπει να συμπεριφερθούν, να ακολουθούν τους κανόνες, να λύνουν τις διαφορές τους και να ενδιαφέρονται για τους άλλους δείχνοντας αλληλεγγύη και φιλοκοινωνική συμπεριφορά

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Για την υλοποίηση του προγράμματος δεν χρειάζονται προαπαιτούμενες γνώσεις και γι αυτό το λόγο το πρόγραμμα με τις κατάλληλες προσαρμογές απευθύνεται εκτός από την Γ-Δ Δημοτικού και στις υπόλοιπες τάξεις του Δημοτικού, ενώ αρκετές δραστηριότητες μπορούν να πραγματοποιηθούν και στο Νηπιαγωγείο από μικρότερα παιδιά. Το πρόγραμμα βασίζεται στην ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας και στην καλλιέργεια των συνεργατικών και άλλων κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών. Επιπλέον, αξιοποιεί τις τέχνες για μία δημιουργική, διαθεματική, διεπιστημονική και βιωματική προσέγγιση της Φιλίας.

Τα διαφορετικά παραδοτέα των παιδιών περιλαμβάνουν κατασκευές-χειροτεχνίες, συμπλήρωση φύλλων εργασίας και ρουμπρικών αξιολόγησης, τραγούδια, δραματοποίηση, ζωγραφική κ.α. Προτείνεται η διεπιστημονική συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ειδικοτήτων ειδικά σε εκείνα τα παραδοτέα τα οποία περιλαμβάνουν τη δημιουργία μέσω της Μουσικής και των διαφορετικών Τεχνών, συνεργασία που θα ενισχύσει τη βιωματική προσέγγιση των θεματικών, δίνοντας παράλληλα στους μαθητές και τις μαθήτριες την ευκαιρία να ανακαλύψουν εναλλακτικούς τρόπους έκφρασης των συναισθημάτων τους, τρόπους ενδυνάμωσης των δεσμών της ομάδας, παράλληλα με την καλλιέργεια των αισθητικών κριτηρίων τους. Άλλωστε στο μάθημα της Μουσικής δημιουργούνται ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη των κοινωνικών σχέσεων και την ενδυνάμωση της ομάδας, ενώ η ίδια η Μουσική συμβάλλει αποτελεσματικά στην καλλιέργεια της δεξιότητας αναγνώρισης και επικοινωνίας των συναισθημάτων μέσω διαφορετικών ακουστικών στοιχείων (Burnard, 2012; Juslin & Sloboda, 2011).

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ			
ΣΧΟΛΕΙΟ	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΕΝΕΡΑΤΟΥ	ΤΜΗΜΑ Γ΄	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ: 2021-22
Θεματική	1. Ζω καλύτερα – Ευ Ζην	Υποθεματική	Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία - Πρόληψη
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ	Γ΄ Δημοτικού		
Τίτλος	Σε μια ρώγα από σταφύλι		

Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	Δεξιότητες Ζωής (Δεξιότητες της Κοινωνικής Ζωής, Ενσυναίσθηση και Ευαισθησία)
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Αυτομέριμνα και Ψυχική Υγεία, Αισθητική Αγωγή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	<u>Εργαστήριο/τίτλος</u>	Προτεινόμενες Δραστηριότητες
<ul style="list-style-type: none"> • Γνωριμία ομάδας • Δημιουργία Κανόνων ομάδας • Εισαγωγή στη θεματική της φιλίας • Ανάπτυξη ενεργητικής ακρόασης • Κατανόηση σημασίας της συνεργασίας 	(1) Οι φίλοι μου κι εγώ	<ul style="list-style-type: none"> • Ας γνωριστούμε • Μπερδέματα και ξεμπερδέματα
<ul style="list-style-type: none"> • Ευαισθητοποίηση για τη μοναξιά και τη σημασία της φιλίας • Διερεύνηση τρόπων έκφρασης ενδιαφέροντος και υποστήριξης των άλλων 	(2) Το παγκάκι της φιλίας 	<ul style="list-style-type: none"> • Το παγκάκι της φιλίας • Η σούπα της φιλίας
<ul style="list-style-type: none"> • βιωματική προσέγγιση της έννοιας της φιλίας μέσα από τη μουσική και τη δραματοποίηση • αναγνώριση της σημασίας του τραγουδιού, της μουσικής, του χορού, του χιούμορ στη σύνδεση των ανθρώπων και της ομάδας 	(3) Σε μια ρώγα από σταφύλι	<ul style="list-style-type: none"> • Τρωγοπίνοντας καιχορευόντας σαν σπουργίτες
<ul style="list-style-type: none"> • αναγνώριση βασικών και πιο πολύπλοκων (δευτερογενών) συναισθημάτων • συνειδητοποίηση λειτουργίας συναισθημάτων στην κοινωνική ζωή • ανάπτυξη ενσυναίσθησης 	(4) Μοιράζομαι τα συναισθήματά μου 	<ul style="list-style-type: none"> • Το σταφύλι των συναισθημάτων • Μάντεψε πώς νιώθω
<ul style="list-style-type: none"> • συνειδητοποίηση των άγραφων κανόνων που εμπεριέχει η συνομιλία και η συνδιαλλαγή με άλλα άτομα 	(5) Μαθαίνω να συζητώ 	<ul style="list-style-type: none"> • Σπουργιτοκουβε-ντούλες • Το σκέφτομαι ή το λέω;
<ul style="list-style-type: none"> • αναγνώριση και αντιμετώπιση συμπεριφορών εκφοβισμού και θυματοποίησης στο πλαίσιο του σχολείου και της ευρύτερης κοινότητας 	(6) Ο Νταής του Ποντικο Σχολείου μας 6	<ul style="list-style-type: none"> • Διαβάζουμε ένα παραμύθι • Ομάδες δράσης

<ul style="list-style-type: none"> • αναστοχασμός του προγράμματος: αναγνώριση νέων δεξιοτήτων και στάσεων 	<p>(7) Εγώ κι εσύ μαζί</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Τραγούδι Εγώ κι εσύ μαζί • Τραγούδι Μαζί ξανά • Ημερολόγιο Συναισθημάτων • Μικρού μήκους ταινία SOAR
---	---	---

1ο βιωματικό εργαστήριο

Οι φίλοι μου κι εγώ	
	2 διδακτικές ώρες
	<ul style="list-style-type: none"> • Γνωριμία ομάδας • Δημιουργία κανόνων ομάδας • Εισαγωγή στη θεματική της φιλίας • Ανάπτυξη ενεργητικής ακρόασης • Κατανόηση σημασίας της συνεργασίας
	<ul style="list-style-type: none"> • Μαρκαδόροι • Χαρτόνι • 1 κουβάρι νήμα • φύλλο αυτοαξιολόγησης

Δραστηριότητες

Ας γνωριστούμε

Ο/η εκπαιδευτικός καλωσορίζει τα παιδιά στο εργαστήριο “Σε μια ρώγα από σταφύλι”. Τα παιδιά κάθονται σε δυάδες με ένα άτομο, το οποίο δεν γνωρίζουν καλά και δεν έχουν ξαναμιλήσει πολύ. Συζητάνε στις δυάδες μεταξύ τους με σκοπό να μάθουν πράγματα ο ένας για τον άλλο, όπως για το αγαπημένο τους φαγητό, για τις απογευματινές δραστηριότητές τους, για την οικογένειά τους κ.λ.π. Στη συνέχεια, το κάθε παιδί από την κάθε δυάδα παρουσιάζει το άλλο παιδί με το οποίο συζήτησε, αναφέροντας κάποια πράγματα που έμαθε την ώρα που

συζητούσαν.

Ακολούθως, τα παιδιά κάθονται σε κύκλο, ο/η εκπαιδευτικός τα εισάγει στην έννοια της φιλίας και τα παιδιά συζητούν για το τι είναι φίλοι. Η ομάδα συζητά για το πρόγραμμα που θα ακολουθήσει και το τι θα μάθουν. Ο/η εκπαιδευτικός τους εξηγεί ότι είναι απαραίτητο να λειτουργούν σαν ομάδα και να έχουν μεταξύ τους εμπιστοσύνη, όπως συμβαίνει με τη Φιλία. Γι αυτό το λόγο, χρειάζεται να προσδιορίσουν κάποιους κανόνες, τους οποίους τα μέλη της ομάδας πρέπει να ακολουθούν. Τα παιδιά προτείνουν και επιλέγουν ποιοι θα είναι οι κανόνες για να λειτουργήσει καλύτερα η ομάδα στο πρόγραμμα, τους καταγράφουν στον πίνακα και στη συνέχεια σε ένα χαρτόνι με διαφορετικά χρώματα και με τίτλο “Κανόνες Ομάδας”. Οι κανόνες θα μπορούσαν να είναι όπως οι παρακάτω: “Είμαστε ευγενικοί με τους άλλους”, “Ακούμε προσεκτικά τους άλλους και δεν διακόπτουμε”, κλπ. Στο τέλος, τα παιδιά συμπληρώνουν ατομικά το [φύλλο αυτοαξιολόγησης](#) για να αξιολογήσουν τις γνώσεις, τα συναισθήματα και τις στάσεις τους πάνω στη Φιλία.

Μπερδέματα και ξεμπερδέματα

Όλα τα παιδιά κάθονται σε κύκλο και το πρώτο στη σειρά παιδί παίρνει ένα κουβάρι νήμα (θα μπορούσε εναλλακτικά να πάρει μία μικρή μπάλα). Το πρώτο παιδί κρατάει την άκρη του νήματος και πετάει το κουβάρι σε ένα άλλο παιδί, λέγοντας κάτι που του αρέσει γι αυτό το παιδί, ένα κοπλιμέντο, γιατί είναι καλός φίλος ή γιατί τον/την συμπαθεί. Το επόμενο παιδί συνεχίζει κρατώντας ένα σημείο από το νήμα, και πετάει το κουβάρι σε ένα άλλο παιδί, μέχρι να συμμετάσχουν όλοι. Κάθε παιδί χρειάζεται να επιλέγει κάθε φορά από τα παιδιά που δεν έχουν παίξει. Έτσι δημιουργείται ένας ιστός που συνδέει όλα τα παιδιά και τα παιδιά συνεργάζονται, ώστε να μαζέψουν πάλι το νήμα στο κουβάρι. Ο/η εκπαιδευτικός χρειάζεται να είναι έτοιμος να δώσει ιδέες και θετικές προτάσεις στην περίπτωση που κάποια παιδιά δυσκολεύονται να σκεφτούν κάτι θετικό για τους συνομηλίκους τους. Για να μπορέσουν τα παιδιά να ξεμπερδευτούν, χρειάζεται να υπάρχει συνεργασία και συντονισμός των κινήσεών τους. Στο τέλος, συζητάνε όλοι στην ολομέλεια τι μάθανε από αυτή την άσκηση. Τι έπρεπε να κάνουν τα παιδιά για να καταφέρουν να

στήσουν τον ιστό και στη συνέχεια να τον ξελύσουν;

2ο βιωματικό εργαστήριο

Το παγκάκι της φιλίας	
	2 διδακτικές ώρες
	<ul style="list-style-type: none">• Ευαισθητοποίηση για τη μοναξιά και τη σημασία της φιλίας• Διερεύνηση τρόπων έκφρασης ενδιαφέροντος και υποστήριξης των άλλων
	<ul style="list-style-type: none">• 4-5 κουβάρια νήμα διαφορετικού χρώματος• Ψαλίδι• Χαρτόνι• προτζέκτορας και ηλεκτρονικός υπολογιστής• 1ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητες

Το παγκάκι της φιλίας

Τα παιδιά αρχικά παρακολουθούν μία μικρού μήκους ταινία για ένα αγόρι που πήγε σε ένα καινούργιο σχολείο. Η δραστηριότητα αυτή έχει σκοπό να ευαισθητοποιήσει τα παιδιά για τη μοναξιά και τις επιπτώσεις της στην ψυχολογία των ανθρώπων. <https://www.youtube.com/watch?v=y4ADa-hp0I>

Στη συνέχεια συζητούν στην ολομέλεια πάνω στην ταινία που μόλις είδαν. Ενδεικτικά ερωτήματα: Πώς αισθάνεται το αγόρι; Πώς συμπεριφέρονται οι μαθητές και οι μαθήτριες απέναντι στο αγόρι; Τι συμβαίνει στο τέλος; Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι το παγκάκι στην άκρη της σχολικής αυλής έχει μία πινακίδα πάνω του, η οποία ονομάζει το μέρος ως “στάση φιλίας” [friendship stop]. Όταν ένας μαθητής ή μαθήτρια νιώθει μόνος/η μπορεί να καθίσει σε αυτό το παγκάκι και αυτό αποτελεί σήμα για τα υπόλοιπα παιδιά, ότι ένα παιδί νιώθει μόνο του. Τα υπόλοιπα παιδιά πλησιάζουν το παιδί, συζητούν μαζί του, του κάνουν παρέα ή ακόμα το εντάσσουν στο παιχνίδι τους. Πώς τους φαίνεται αυτή η ιδέα; Θα ήθελαν να την εφαρμόσουν στο σχολείο τους; Πιστεύουν

ότι χρειάζεται σε κάποια παιδιά; Θα βοηθήσουν και με ποιο τρόπο;

Στο τελευταίο μέρος της δραστηριότητας, τα παιδιά με τον/την εκπαιδευτικό μεταβαίνουν στην αυλή του σχολείου. Εκεί αποφασίζουν και επιλέγουν ένα χώρο, όπου μπορεί ένας μαθητής ή μία μαθήτρια να καθίσει (ένα παγκάκι, ένα σημείο κάτω από ένα δέντρο κ.α.). Χρησιμοποιούν τα νήματα και διακοσμούν το σημείο τυλίγοντας και δένοντας διαφορετικά νήματα σε διάφορα σημεία από το παγκάκι ή

στο σημείο που θα επιλέξουν. Θα μπορούσαν να δημιουργήσουν και μία ταμπέλα “παγκάκι φιλίας”.

Τέλος, τα παιδιά διερευνούν τρόπους για το πώς θα μεταφέρουν το μήνυμα για το “παγκάκι της φιλίας” στην υπόλοιπη σχολική κοινότητα. Αποφασίζουν για τις δράσεις που θα αναλάβουν (π.χ. ενημέρωση των υπόλοιπων παιδιών του σχολείου την ώρα της πρωινής προσέλευσης) και συμφωνούν να υποστηρίξουν το εγχείρημα.

Η σούπα της Φιλίας

Τα παιδιά καλούνται με τη μέθοδο της ιδεοθύελλας να προτείνουν τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τους καλούς φίλους (π.χ. οι φίλοι υποστηρίζουν ο ένας τον άλλο/υποστήριξη, είναι ευγενικοί μεταξύ τους/ευγένεια, παίζουν μαζί, γέλιο κ.α.), τα οποία ο/η εκπαιδευτικός σημειώνει στον πίνακα. Στη συνέχεια, το κάθε παιδί συμπληρώνει το [1ο φύλλο εργασίας](#), αποφασίζοντας πόσο σημαντικό είναι κάθε χαρακτηριστικό της φιλίας και τι χρειάζεται για να δημιουργηθεί μία επιτυχημένη σούπα της φιλίας. Τα παιδιά συγκρίνουν τις συνταγές τους στην ολομέλεια και ακολουθεί συζήτηση.

3ο βιωματικό εργαστήριο

	Σε μια ρώγα από σταφύλι
	2 διδακτικές ώρες
	<ul style="list-style-type: none">• βιωματική προσέγγιση της έννοιας της φιλίας μέσα από τη μουσική και τη δραματοποίηση• αναγνώριση της σημασίας του τραγουδιού, της μουσικής, του χορού, του χιούμορ στη σύνδεση των ανθρώπων και της ομάδας
	<ul style="list-style-type: none">• μαρκαδόροι• ψαλίδια• χαρτιά A4• γλωσσοπίεστρα• κόλλα• φρούτα ή άλλα τρόφιμα• υλικό για 3ο εργαστήριο• Παρτιτούρα-Μουσική (“Τσιριτρό”: Λαμπελέτ, Παπαντωνίου)

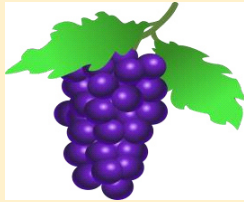
Δραστηριότητες

Τρώγοντας και χορεύοντας σαν σπουργίτες

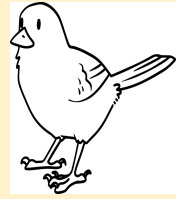
Στην αρχή του εργαστηρίου, ο/η εκπαιδευτικός ρωτάει τα παιδιά αν τις προηγούμενες μέρες υπήρξαν καλοί φίλοι με κάποιον και τι ακριβώς έκαναν. Επίσης, διερευνά κατά πόσο έχει αρχίσει να λειτουργεί το παγκάκι της Φιλίας και αν έχει μοιραστεί η ιδέα στην κοινότητα.

Στο μάθημα της μουσικής, τα παιδιά μαθαίνουν να τραγουδούν το τραγούδι Τσιριτρό σε ποίηση του Ζαχαρία Παπαντωνίου και μουσική του [Γιώργου Λαμπελέτ](#).

**Σε μια ρώγα από σταφύλι
έπεσαν οχτώ σπουργίτες
και τρωγόπιναν οι φίλοι.
Τσίρι - τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί, τσιριτρό!**

**Εχτυπούσανε τις μύτες
και κουνούσαν τις ουρές
κι είχαν γέλια και χαρές.
Τσίρι - τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί, τσιριτρό!**

**Πω πω πω πω σε μια ρώγα
φαγοπότι και φωνή!
την αφήκαν αδειανή.
Τσίρι - τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί, τσιριτρό!**

**Και μεθύσαν κι ολημέρα
πάνε δώθε, πάνε πέρα,
τραγουδώντας στον αέρα:
Τσίρι - τίρι, τσιριτρό,
τσιριτρί, τσιριτρό!**

Στη συνέχεια, τα παιδιά ζωγραφίζουν ένα πουλάκι σε μία κόλλα A4 (βλ. ενδεικτικό πατρόν στο τέλος του προγράμματος). Αφού το χρωματίσουν και το κόψουν γύρω-γύρω με το ψαλίδι τους, κολλάνε στο κάτω μέρος ένα γλωσσοπίεστρο. Επιπλέον, σχεδιάζουν, χρωματίζουν και κόβουν μεγάλους κύκλους σαν ρώγες σταφυλιού (σε μέγεθος περίπου μισής σελίδας A4).

Ο/η εκπαιδευτικός τοποθετεί σε διάφορα σημεία της αίθουσας τις «ρώγες σταφυλιού». Τα παιδιά, κρατώντας τα σπουργίτια που κατασκεύασαν, τραγουδούν (ή ακούν) και δραματοποιούν το περιεχόμενο του τραγουδιού Τσιριτρό. Μόλις ανακαλύπτουν μία ρώγα από σταφύλι, πλησιάζουν σαν ομάδα και «τρώνε» τη ρώγα. Χτυπάνε μύτες, κουνούν ουρές, τρωγοπίνουν, μεθούν, παραπατούν και αφήνουν γέλια και χαρούμενες φωνές.

Μετά τη μουσικοκινητική δραστηριότητα και σαν μέσο αποφόρτισης των μαθητών/τριών ξεκινάει μία συζήτηση στην ολομέλεια: Πώς αισθάνονται οι σπουργίτες; Γιατί είναι χαρούμενοι; Γιατί τα πουλάκια τρώνε όλα μαζί; Γιατί στο τέλος τραγουδούν; Τι συναισθήματα μας προκαλεί η Μουσική και το τραγούδι; Στους ανθρώπους αρέσει να τραγουδάνε στις παρέες; Τι τραγούδια λένε; Γιατί οι άνθρωποι χορεύουν; Πώς διασκεδάζουν με τους φίλους τους; Τους αρέσει που έχουν φίλους;

Τα παιδιά δημιουργούν ένα μεγάλο τραπέζι από θρανία και κάθονται γύρω- γύρω. Αναπαριστούν ένα χαρούμενο γεύμα με τους φίλους τους, στο οποίο θα μπορούσαν αρχικά να μοιράσουν μεταξύ τους φαγητά (π.χ. φρούτα, ένα ψωμί) ή να μιμηθούν ένα φαγοπότι. Σκέφτονται και μοιράζονται στην ομάδα αστείες ιστορίες

που συνέβησαν στην τάξη τους. Αποφασίζουν ποιο τραγούδι θα ταίριαζε να τραγουδήσουν όλοι μαζί. Κάποια από τα παιδιά διαλέγουν να συνοδεύσουν το τραγούδι με μουσικά όργανα (π.χ. μικρά κρουστά), ενώ άλλα χτυπάνε παλαμάκια στον παλμό της μουσικής. Τραγουδάνε τα αγαπημένα τους τραγούδια με τη συνοδεία μουσικών οργάνων, ενώ μία ομάδα παιδιών χορεύει.

4ο βιωματικό εργαστήριο

	Μοιράζομαι τα συναισθήματά μου
	2 διδακτικές ώρες
	<ul style="list-style-type: none"> • αναγνώριση βασικών και πιο πολύπλοκων (δευτερογενών) συναισθημάτων • συνειδητοποίηση λειτουργίας συναισθημάτων στην κοινωνική ζωή • ανάπτυξη ενσυναίσθησης
	<ul style="list-style-type: none"> • προτζέκτορας/διαδραστικός πίνακας και ηλεκτρονικός υπολογιστής • υλικό για 4ο εργαστήριο (α' δραστηριότητα - κληματίδα) • υλικό για 4ο εργαστήριο (α' δραστηριότητα - emoticons) • υλικό για 4ο εργαστήριο (β' δραστηριότητα - κάρτες) • λευκές κόλλες A4 • ψαλίδια • μαρκαδόρους • χαρτί μέτρου • κόλλα

Δραστηριότητες

Το σταφύλι των συναισθημάτων

Ο/η εκπαιδευτικός εισάγει τα παιδιά στη θεματική του εργαστηρίου που είναι τα συναισθήματα. Η ομάδα απαντάει σε ερωτήματα αφόρμησης, όπως τι είναι τα συναισθήματα; ποια είναι

τα συναισθήματα; έχουν σημασία στη φιλία και στις σχέσεις με τους άλλους ανθρώπους; πώς αναγνωρίζουμε τι νιώθουμε εμείς και οι άλλοι;

Στη συνέχεια, τα παιδιά θα παίξουν με τη βοήθεια του προτζέκτορα ή διαδραστικού πίνακα ένα ψηφιακό παιχνίδι από το φωτόδεντρο που θα τα εισάγει στην αντίληψη και αναγνώριση των βασικών συναισθημάτων (χαράς, λύπης, φόβου, θυμού, ηρεμίας), τα οποία μεταδίδονται μέσω των εκφράσεων του προσώπου και της μουσικής και συγκεκριμένα το εκπαιδευτικό παιχνίδι [“Αναγνωρίζω τα συναισθήματα”](#). Επιπλέον, τα παιδιά μπορούν να εισαχθούν στην έννοια των πιο πολύπλοκων συναισθημάτων, όπως είναι η ζήλεια, η αγάπη, η περηφάνεια, κ.α. Μία

ακόμα διάκριση των συναισθημάτων που μπορεί να διατυπωθεί είναι εκείνη σε θετικά (π.χ. ευτυχία) και αρνητικά (π.χ. θυμός).

Στη συνέχεια, τα παιδιά θυμούνται το τραγούδι τσιριτρό από το προηγούμενο εργαστήριο. Τώρα θα πάρουν λευκές κόλλες, θα κόψουν κύκλους (περίπου διαμέτρου 7 cm) σαν ρώγες σταφυλιού και θα ζωγραφίσουν μάτια και στόμα σαν emoticon, έτσι ώστε να απεικονίζουν ένα συναίσθημα. Θα μπορούσαν να πάρουν ιδέες από μία καρτέλα με emoticons, όπως το σχετικό [υλικό](#). Σε ένα κομμάτι χαρτί του μέτρου, ο/η εκπαιδευτικός έχει κολλήσει μία μεγάλη [κληματίδα](#), κάτω από την οποία τα παιδιά θα κολλήσουν τις ρώγες που έφτιαξαν, σχηματίζοντας ένα σταφύλι, το σταφύλι των συναισθημάτων. Μπορούν να ξεχωρίσουν τι συναίσθημα εκφράζει κάθε ρώγα;

Μάντεψε πώς νιώθω

Η έκφραση συναισθημάτων είναι ένα επικοινωνιακό μέσο, όπως είναι οι λέξεις. Εκφράζουμε συναισθήματα και δίνουμε πληροφορίες στους άλλους για το τι χρειαζόμαστε. Τι χρειάζεται ένα παιδί που νιώθει λύπη; Πιθανώς χρειάζεται κάποιον/α να τον/την παρηγορήσει. Τι χρειάζεται ένα παιδί που νιώθει φόβο; Πιθανώς χρειάζεται κάποιον/α που θα τον/την κάνει να νιώσει ασφάλεια και θα διώξει τον κίνδυνο. Ο/η εκπαιδευτικός αφήνει αναποδογυρισμένες στο κέντρο της ομάδας τις καρτέλες του [υλικού](#), ώστε κάθε παιδί να επιλέξει τυχαία από μία (χωρίς να δουν

το περιεχόμενο τα υπόλοιπα παιδιά). Στη συνέχεια, κάθε παιδί προσπαθεί να εκφράσει με το πρόσωπό του το συναίσθημα της καρτέλας του και η υπόλοιπη ομάδα να βρει ποιο συναίσθημα αποτυπώνει. Ακολούθως, αποκαλύπτει στην ομάδα πώς αισθάνεται (σύμφωνα με την καρτέλα του) και επινοεί μία μικρή ιστορία που δικαιολογεί το συναίσθημά του (π.χ. Νιώθω χαρούμενος γιατί ο δάσκαλος μου είπε μπράβο για την εργασία μου). Τα υπόλοιπα παιδιά σκέφτονται και προτείνουν τι χρειάζεται το “χαρούμενο” παιδί και μία πιθανή απάντηση θα μπορούσε να είναι να μοιραστεί τη χαρά του με τους/τις φίλους/ες του.

5ο βιωματικό εργαστήριο

	Μαθαίνω να συζητώ
	2 διδακτικές ώρες
	<ul style="list-style-type: none"> • συνειδητοποίηση των άγραφων κανόνων που εμπειριέχει η συνομιλία και συνδιαλλαγή με άλλα άτομα
	<ul style="list-style-type: none"> • τα σπυργίτια στα γλωσσοπίεστρα από το 3ο εργαστήριο • μαρκαδόρους • χαρτί μέτρου • υλικό για 5ο εργαστήριο • 2ο φύλλο εργασίας

Δραστηριότητες

Σπυργιτοκουβεντούλες

Η αφόρμηση της δραστηριότητας γίνεται με την υπενθύμιση των κανόνων της ομάδας που τα παιδιά έχουν καταγράψει στο πρώτο εργαστήριο. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι με παρόμοιο τρόπο υπάρχουν κανόνες και όταν συζητάμε και κάνουμε διάλογο. Μπορούν να σκεφτούν ποιους κανόνες ακολουθούμε όταν μιλάμε μεταξύ μας; Μερικοί κανόνες θα μπορούσαν να είναι “Δείχνουμε

ενδιαφέρον και ακούμε προσεκτικά”, “Περιμένουμε τη σειρά μας για να μιλήσουμε, όταν ο συνομιλητής μας έχει ολοκληρώσει τη σκέψη του”, “Μιλάμε πάντα ευγενικά” κλπ. Επίσης, οι μαθητές/τριες σκέφτονται και προτείνουν τι δεν πρέπει να κάνουμε όταν συζητάμε με έναν άτομο. Για παράδειγμα, “Δεν πρέπει να κοιτάζουμε τα πόδια μας”, “Δεν πρέπει να διακόπτουμε”, κλπ. Τα παιδιά μπορούν να καταγράψουν τους κανόνες σε ένα χαρτί μέτρου και να τους κρεμάσουν σε ένα σημείο στην τάξη τους .

Στη συνέχεια, η ομάδα χωρίζεται σε δυάδες και η κάθε δυάδα παίρνει ένα ξυλάκι-σπυργίτι (από τις κατασκευές του τρίτου εργαστηρίου). Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι για να μπορέσουμε να κάνουμε διάλογο, χρειάζεται οι συνομιλητές να περιμένουν τη σειρά τους και να μιλάνε μόλις τελειώνει ο συνομιλητής ή η συνομιλήτριά τους, χωρίς να διακόπτουν. Όταν κάποιος/α μιλάει θα κρατάει το ξυλάκι/σπυργίτι και θα το δίνει στο/στη συνομιλητή/συνομιλήτριά του μόλις ολοκληρώσει αυτό που έχει να πει. Κάθε δυάδα ξεκινάει να μιλάει για ένα θέμα που θέτει ο εκπαιδευτικός (π.χ. μία μέρα που ένιωσα φόβο, τι καιρό κάνει σήμερα, κ.α.)

μπροστά στην ολομέλεια. Μόλις η δυάδα ολοκληρώσει τη σύντομη συνομιλία της, τα παιδιά της κάθε δυάδας δηλώνουν πώς εκτίμησαν ότι πήγε η κουβεντούλα τους. Τα υπόλοιπα παιδιά παρατηρούν αν ακολουθήθηκαν οι κανόνες και αν η συνομιλία ήτανικανοποιητική.

Στο τέλος της δραστηριότητας, ο/η εκπαιδευτικός θέτει το ερώτημα πώς μπορεί ένα άτομο να μπει στην κουβέντα που έχουν δύο άλλα άτομα. Τα παιδιά προτείνουν τις ιδέες τους και τους γίνεται κατανοητό ότι δεν πρέπει να διακόπτουμε, αλλά να πλησιάζουμε τη δυάδα που μιλάει. Σε κάποια παύση της δυάδας, προσφέρουμε κι εμείς τις δικές μας σκέψεις στο θέμα που συζητείται. Ακολουθεί ένα παράδειγμα με μοντελοποίηση μιας παρόμοιας κατάστασης από μία δυάδα μαθητών και έναν ακόμα παιδί που προσπαθεί να μπει στην κουβέντα τους. Το εργαστήρι κλείνει με τη συμπλήρωση ενός [φύλλου εργασίας](#) από κάθε παιδί ατομικά αναφορικά με το ποιες συμπεριφορές είναι σωστές και ποιες όχι όταν βρισκόμαστε με άλλους ανθρώπους.

Το σκέφτομαι ή το λέω;

Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι υπάρχουν περιπτώσεις που κάποια πράγματα τα λέμε στους φίλους μας και τους ανθρώπους δίπλα μας, ενώ κάποια άλλα τα σκεφτόμαστε, αλλά δεν τα λέμε, γιατί μπορεί να πληγώσουμε, να προσβάλλουμε και να στενοχωρήσουμε τους άλλους. Για παράδειγμα, δεν κάνουμε αρνητικά σχόλια και άσχημα πράγματα για την εμφάνιση κάποιου/ας ή για τη συμπεριφορά του/της, κουτσομπολιά και οτιδήποτε δεν θα θέλαμε να μας το πουν και σε εμάς τους ίδιους.

Τα παιδιά κόβουν με το ψαλίδι τους και κολλάνε σε ένα γλωσσοπίεστρο ένα χαρακτήρα (εγκέφαλο) που γράφει “Το σκέφτομαι” και ένα χαρακτήρα “(στόμα) που γράφει “Το λέω” (βλ. [υλικό](#)). Ο/η εκπαιδευτικός τους διαβάζει προτάσεις όπως οι παρακάτω και τα παιδιά πρέπει να σηκώσουν το χαρακτήρα που ταιριάζει κάθε φορά. Σε κάθε πρόταση, γίνεται συζήτηση για το τι θα μπορούσαν εναλλακτικά να πουν οι μαθητές/τριες, εφ’ όσον πρόκειται για αρνητικό σχόλιο. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί περαιτέρω ότι αυτά που λέμε πρέπει να είναι θετικές κρίσεις, βοηθητικά σχόλια, κοπλιμέντα, όχι προσωπικές ερωτήσεις, όχι σχόλια που μπορεί να προσβάλλουν τους άλλους. Άλλωστε, οι καλοί/ες φίλοι/ες ενδιαφέρονται πραγματικά και ειλικρινά για τις σκέψεις, τις ιδέες και τα συναισθήματα του φίλου τους και της φίλης τους, και όταν κάποια σκέψη τους μπορεί να πληγώσει το/η φίλο/ητους, είναι καλύτερα να μην την εκφράσουν.

Αυτή ήταν μία χαζή απάντηση!
Α! τι ωραία ιδέα! Δεν το είχα σκεφτεί!
Το κούρεμα κάνει το κεφάλι σου να μοιάζει με κουνουπίδι!
Με γεια το κούρεμα!
Η ιδέα σου είναι ωραία, αλλά θα πρότεινα να κάνουμε κάτι άλλο.
Βλέπω ότι έχεις μεγάλη βελτίωση στο ποδόσφαιρο.
Σήμερα ο Αντώνης φοράει μία απαίσια μπλούζα.

Τα ρούχα σου σήμερα έχουν πολύ ωραία χρώματα!
Θα ήθελα λίγο χρόνο μόνος μου.
Καλά, κουφή είσαι; δεν άκουσες τι είπε η κυρία;
Κοίτα! ένας γυαλάκιας!
Τα ρούχα σου είναι πολύ βρώμικα.
Παίζεις πολύ καλά μπάσκετ!
Πωπω! μυρίζεις άσχημα!
Πολύ έξυπνη η λύση που σκέφτηκες!
Δεν θέλω να παίξω! Είναι βαρετό το παιχνίδι μαζί σου!
Τι όμορφη μπλούζα!
Είμαι πολύ χαρούμενος για σένα που το κατάφερες αυτό!
Παράτα με! Φύγε από εδώ!
Αυτά τα γυαλιά σου δίνουν στυλ!

Στο κλείσιμο της δραστηριότητας, ο/η εκπαιδευτικός ρωτάει τα παιδιά αν βρήκαν δύσκολο το να εκτιμήσουν τις προτάσεις. Αν στο παρελθόν έχουν πληγώσει με τα λόγια τους κάποιο φίλο/η ή κάποιον άνθρωπο γενικότερα. Γιατί είναι σημαντικό καμιά φορά να κρατάμε τις σκέψεις μας για τον εαυτό μας; Υπάρχει κάποια περίπτωση που χρειάζεται να πούμε κάτι αρνητικό σε κάποιον/α φίλο/η μας;

6ο βιωματικό εργαστήριο

	Ο Νταής του Ποντικοσχολείου μας
	2 διδακτικές ώρες
	<ul style="list-style-type: none"> • αναγνώριση και αντιμετώπιση συμπεριφορών εκφοβισμού και θυματοποίησης στο πλαίσιο του σχολείου και της ευρύτερης κοινότητας

- Παραμύθι: **Ο Νταής του Ποντικοσχολείου μας**, συγγραφέας: Ζαχαρούλα Καραβά, εκδόσεις Πορφύρα
- χαρτόνι/χαρτί μέτρου
- μαρκαδόροι
- κόλλα
- χαρτιά A4
- ψαλίδια
- [3ο φύλλο εργασίας](#)
- [υλικό για το 6ο εργαστήριο](#)

Δραστηριότητες

Διαβάζουμε ένα παραμύθι

Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει στα παιδιά το παραμύθι *Ο Νταής του Ποντικοσχολείου μας*, δείχνοντας παράλληλα τις εικόνες του βιβλίου. Στη συνέχεια γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια και τίθενται ερωτήματα κατανόησης και εμβάθυνσης όπως τα παρακάτω:

Πώς συμπεριφέρεται ο

Ροκανούλης και γιατί; Πώς

νιώθει ο Ροκανούλης;

Πώς συμπεριφέρεται ο Φάκας και γιατί;

Σας αρέσει η συμπεριφορά του Φάκα και του Ροκανούλη;

Πώς καταφέρνουν να πείσουν ο Ροκανούλης και ο Φάκας τους υπόλοιπους κατοίκους για την Ροκανούλα;

Τι θα μπορούσαν να κάνουν οι φίλοι της Ροκανούλας για να την προστατέψουν; Τι έκανε η Ροκανούλα και άλλαξε τη συμπεριφορά του Ροκανούλη;

Πώς συνεργάστηκε η Ροκανούλα και ο Ροκανούλης για το καλό όλου του χωριού απέναντι στις κακές γάτες;

Τι νιώθουν στο τέλος η Ροκανούλα και ο

Ροκανούλης μεταξύ τους; Έχετε ποτέ γνωρίσει

κανένα Ροκανούλη ή Ροκανούλα;

Τι είναι νταής και πώς συμπεριφέρεται;

Πώς πιστεύετε ότι μπορούμε να αντιμετωπίσουμε έναν νταή;

Μετά τη συζήτηση πάνω στο παραμύθι, η ολομέλεια

εστιάζει στο θέμα του εκφοβισμού. Ο εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι ο εκφοβισμός (Bullying) συμβαίνει όταν ένα παιδί (ή μια ομάδα παιδιών) προσπαθεί σκόπιμα να πληγώσει σωματικά ή συναισθηματικά ένα άλλο παιδί, με αρνητικές πράξεις (κλωτσιές, σπρωξίματα, καταστροφή προσωπικών αντικειμένων, απομόνωση κ.α.) ή αρνητικά λόγια (βρισιές, κοροϊδίες, προσβολές, απειλές, ψεύτικες φήμες κ.α.). Πρόκειται για μια ενέργεια που γίνεται όχι μόνο μια φορά, αλλά συχνά. Για να ελεγχθούν τα μαθησιακά αποτελέσματα, τα παιδιά συμπληρώνουν ατομικά ένα φύλλο εργασίας πάνω στο ποια ενέργεια είναι εκφοβιστική.

Τα παιδιά ολοκληρώνουν τη δραστηριότητα δημιουργώντας ένα δικό τους χαρούμενο ποντίκι (σχετικό υλικό), το οποίο συμμετέχει σε μια γιορτή με την Ροκανούλα, τον Ροκανούλη και τα υπόλοιπα ποντίκια του Ποντικοσχολείου. Σκοπός των ποντικών είναι να γιορτάσουν τη νίκη τους απέναντι στις κακές γάτες και τη φίλια τους. Τα παιδιά κόβουν τις φιγούρες τους, τις χρωματίζουν και δημιουργούν το υπόλοιπο χαρούμενο σκηνικό της γιορτής πάνω σε ένα χαρτί μέτρου, προσθέτοντας μουσικούς, μουσικά όργανα, φώτα, χορό, τραπέζια με φαγητά, χαρούμενες διακοσμήσεις κ.α.

Ομάδες δράσης

Θυμάστε πώς συνεργάστηκαν στο τέλος του παραμυθιού τα ποντικάκια και νίκησαν τις κακές γάτες; Ο/η εκπαιδευτικός θυμίζει σύντομα την ιστορία του Ροκανούλη και της Ροκανούλας και μοιράζει τα παιδιά σε ομάδες των 4-5 παιδιών. Στη συνέχεια, καλεί τις ομάδες να σκεφτούν τρόπους αντιμετώπισης του εκφοβισμού σε ένα σχολείο που έχουν συμβεί πολλά άσχημα περιστατικά και υπάρχει μία ομάδα παιδιών που λειτουργούν ως νταήδες, εκφοβίζοντας άλλα παιδιά. Τι μέτρα θα πάρουν; Πώς θα αντιμετωπίσουν τους νταήδες και πώς θα βοηθήσουν τα παιδιά που εκφοβίζονται; Η κάθε ομάδα έχει στη διάθεσή της 10 λεπτά να συζητήσει και στο τέλος οι ομάδες παρουσιάζουν τις ιδέες τους στην ολομέλεια. Οι ιδέες καταγράφονται σε χαρτόνι και ακολουθεί σχετική συζήτηση.

Ο/η εκπαιδευτικός θέτει περαιτέρω ερωτήματα για τον τρόπο που συνεργάστηκαν τα παιδιά μεταξύ τους: Πώς λειτούργησαν οι ομάδες; Συνεργάστηκαν μεταξύ τους καλά;

Ανταλλάξανε ιδέες; Υπήρχαν διαφωνίες και αν ναι πώς τις έλυσαν;
Ανέλαβε κάποιο μέλος της ομάδας να συντονίσει τη συζήτηση; Τι
θα μπορούσε να βελτιωθεί; Τους άρεσε αυτή η εμπειρία;

7ο βιωματικό εργαστήριο

	Εγώ κι εσύ μαζί!
	2 διδακτικές ώρες
	<ul style="list-style-type: none">• αναστοχασμός του προγράμματος: αναγνώριση νέων δεξιοτήτων και στάσεων
	<ul style="list-style-type: none">• 4ο φύλλο εργασίας• μικρού μήκους ταινία SOAR• τραγούδι <i>Εγώ κι εσύ μαζί</i> (Πανούσης, Ιωαννίδης)• τραγούδι <i>Μαζί ξανά</i> (Ιωαννίδης)• αρχικό-τελικό φύλλο αυτοαξιολόγησης• τελικό φύλλο αξιολόγησης του προγράμματος

Δραστηριότητες

Ημερολόγιο συναισθημάτων

Το εργαστήριο ανοίγει με το τραγούδι “Εγώ κι εσύ μαζί”. Τα παιδιά μαθαίνουν το τραγούδι και το τραγουδούν. Γιατί μιλάει το τραγούδι; Τους άρεσει; Έχουν δει την ταινία *Toy story*; Θυμούνται άλλες ταινίες με θέμα τη φιλία; Έχουν δει ποτέ ταινία στο σινεμά με κάποιον/α φίλο/η τους; Πώς ήταν η εμπειρία τους;

<https://www.youtube.com/watch?v=gIULO30LZ30>

Το εργαστήριο δίνει χώρο για να γίνει συζήτηση πάνω στην πρόσφατη πανδημία, καθώς η καθημερινότητα όλης της κοινότητας επηρεάστηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό από τις συνέπειες των μέτρων υγιεινής και κοινωνικής αποστασιοποίησης. Συν τοις

άλλοις, η πανδημία συνοδεύτηκε από το κλείσιμο των σχολείων και την πρωτόγνωρη για όλους εμπειρία της επείγουσας απομακρυσμένης διδασκαλίας μέσω πλατφορμών τηλεκπαίδευσης. Τα παιδιά μπορούν να ακούσουν και να συζητήσουν πάνω στο τραγούδι του Αλκίνοου Ιωαννίδη που προέκυψε μέσα από τη συγκυρία της υγειονομικής συνθήκης. Τι τους έλειψε; Τους έλειψαν οι φίλοι τους και η επικοινωνία με τους άλλους ανθρώπους κατά τη διάρκεια της πανδημίας, της τηλεκπαίδευσης και του κλεισίματος των σχολείων; Πώς επηρέασε την καθημερινή επικοινωνία με τους άλλους ανθρώπους η χρήση μάσκας; Γιατί ο τίτλος

του τραγουδιού είναι “Μαζί ξανά”; Τι εύχεται ο τραγουδιστής;

<https://www.youtube.com/watch?v=4t9-fgoWnB0>

Ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει ότι πρόκειται για την τελευταία συνάντηση πάνω στη θεματική Σε μια ρώγα από σταφύλι. Είναι, λοιπόν, η ώρα να αναστοχαστούν και να θυμηθούν τι έμαθαν από το πρόγραμμα, τι τους άρεσε και τι δεν τους άρεσε. Στη συνέχεια οι μαθητές και οι μαθήτριες συμπληρώνουν ένα [φύλλο εργασίας](#), όπου καταγράφουν μία στιγμή από το πρόγραμμα που ένιωσαν χαρά, μία στιγμή που ένιωσαν λύπη, μία στιγμή που ένιωσαν θυμό και μία στιγμή που ένιωσαν ένα άλλο οποιοδήποτε συναίσθημα. Πρόκειται για ένα είδος ημερολογίου συναισθημάτων.

Ακολούθως, τα παιδιά βλέπουν μία μικρή μήκους ταινία με θέμα τη φιλία

(SOAR - Short Film by Alyce Tzue):

<https://www.youtube.com/watch?v=eDkpVwrhYfo>

Η ολομέλεια συζητά πάνω στην ταινία: ποια ήταν η πλοκή της ταινίας; Τους άρεσε; Ποια συναισθήματα αναγνώρισαν στους πρωταγωνιστές; Παρατήρησαν ότι οι χαρακτήρες δεν μιλούσαν; Είχαν πρόβλημα να καταλάβουν την πλοκή; Τι ρόλο έπαιζαν οι διαφορετικοί ήχοι και η μουσική στην κατανόηση της πλοκής της ιστορίας; Πώς αναπτύχθηκε η σχέση των δύο πρωταγωνιστών;

Στο τέλος της δραστηριότητας, τα παιδιά ξανασυμπληρώνουν το αρχικό [φύλλο αυτοαξιολόγησης](#), συμπληρώνουν το [τελικό φύλλο αξιολόγησης του προγράμματος και της πρωτοβουλίας τους “Παγκάκι της φιλίας”](#). Ακολούθως συζητούν στην ομάδα τις σκέψεις τους και τα συναισθήματά τους. Το εργαστήρι κλείνει με το τραγούδι “Εγώ κι εσύ μαζί”.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η διαδικασία αξιολόγησης και κριτικού αναστοχασμού είναι ενσωματωμένη στις δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν πιο πάνω και έχει τη μορφή τόσο διαμορφωτικής όσο και τελικής αξιολόγησης. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνονται στοιχεία για την αξιολόγηση της μαθησιακής διαδικασίας και των μαθησιακών αποτελεσμάτων, καθώς επίσης και της ομαδοσυνεργατικής διαδικασίας, όπως ερωτήσεις και φύλλα εργασίας. Επιπλέον, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει ρουμπρίκα αξιολόγησης για την αξιολόγηση του προγράμματος (βλέπε παρακάτω). Τέλος, τα διαφορετικά φύλλα εργασίας θα μπορούσαν να αποτελέσουν μέρος ενός φακέλου επιτευγμάτων (portfolio) του μαθητή και της μαθήτριας, μέσω της δημοσίευσης των αρχείων στο χώρο e-portfolio της e-me ή του σχολικού δικτύου (<http://e-portfolio.sch.gr/>). Εναλλακτικά, μπορούν να αξιοποιηθούν άλλες πλατφόρμες που υποστηρίζουν δημοσίευση φακέλων επιτευγμάτων, όπως είναι για παράδειγμα το <https://mahara.org/>.

Φύλλο Αυτοαξιολόγησης για την αρχή και το τέλος του

προγράμματος Όνομα _____

Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και κύκλωσε εκείνο που περιγράφει καλύτερα τη δική σου συμπεριφορά.

Στο διάλειμμα παίζω με τους φίλους μου.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Είμαι καλός/ή φίλη.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Μπορώ να καταλάβω πώς νιώθουν οι άλλοι.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω

Ξέρω πώς να παίξω με τα άλλα παιδιά.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Μου αρέσει να βρίσκομαι με φίλους.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Όταν βλέπω ένα παιδί φοβισμένο, προσπαθώ να το βοηθήσω.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Μου αρέσει να κάνω καινούργιους φίλους.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Όταν παίζω με τους φίλους μου δεν με πειράζει αν δεν είμαι νικητής και χάσω.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Δεν με πειράζει όταν οι άλλοι είναι διαφορετικοί από εμένα.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Είμαι ευγενικός με τους άλλους.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Προσπαθώ να βοηθάω τους άλλους.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Με ενδιαφέρει πώς αισθάνονται οι άλλοι.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Δεν λέω κουβέντες που στεναχωρούν τα άλλα παιδιά.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Σπάνια τσακώνομαι με τα άλλα παιδιά.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω
Ξέρω τι να κάνω αν κάποιος είναι κακός μαζί μου.	Όχι	Ναι	Δεν ξέρω

**Φύλλο αυτοαξιολόγησης/ετεροαξιολόγησης και αξιολόγησης
του προγράμματος Όνομα _____**

Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και κύκλωσε εκείνο το προσωπάκι που ταιριάζει περισσότερο με αυτό που πιστεύεις.

Το πρόγραμμα για τη φίλια ήταν πολύ ενδιαφέρον και χρήσιμο.	
Έμαθα πολλά τις τελευταίες εβδομάδες για τη φίλια.	
Συνεργαστήκαμε σε όλες τις δραστηριότητες πολύ καλά.	

Όλα τα παιδιά ακολουθούσαμε τις οδηγίες.	
Περάσαμε πολύ ωραία σε αυτό το πρόγραμμα.	
Γνωρίζω περισσότερα για το πώς πρέπει να συμπεριφέρομαι στους άλλους ανθρώπους.	
Άκουγα με προσοχή τις ιδέες και τις σκέψεις των συμμαθητών και των συμμαθητριών μου.	
Στην ομάδα μας συνεισφέραμε όλοι/ες με τις ιδέες μας και βοηθήσαμε να ολοκληρώσουμε τις δραστηριότητες.	
Γνωρίζω περισσότερα για το πώς πρέπει να μου συμπεριφέρονται οι άλλοι άνθρωποι.	
Η ιδέα “Το παγκάκι της φιλίας” ήταν πολύ ωραία και χρήσιμη.	
Τα παιδιά του σχολείου μου συμμετείχαν και βοηθούσαν τα άλλα παιδιά που κάθονταν στο “παγκάκι της φιλίας” τις τελευταίες εβδομάδες.	
Υπάρχουν πολλά παιδιά που νιώθουν μόνα στο σχολείο.	
Κάποια στιγμή θα μου χρειαστεί και μένα το “παγκάκι της φιλίας”.	
Πολλά παιδιά βρήκαν παρέα, όταν κάθισαν στο “παγκάκι της φιλίας”.	

Επέκταση εργασιών

Σύνδεση με το μάθημα της γλώσσας:

- Ο μικρός κάστορας και η ηχώ
http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2160/Anthologio_A-B-Dimotikou_html-empl/index6_2.html
- Παραμύθι “Πετρόσουπα”: μια ιστορία για τη συνεργασία και την αλληλεγγύη.

<http://dim-ag-marina-ka-lef.schools.ac.cy/data/uploads/menoume-spiti/week7/bclass/-petrosoupa-katanohsh-keimenou.pdf>

Σύνδεση με το μάθημα της Μουσικής:

- Μ'ένα τσαμπί σταφύλι... όλοι φίλοι
http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2166/Mousiki_B-Dimotikou_html-empl/index4_1.html
- Ένας ποντικός νταής, τραγούδι από το παραμύθι *Ο Νταής του Ποντικοσχολείου μας* (Μητρογιάννη, Γκ.).

Σύνδεση με το μάθημα της Θεατρικής Αγωγής:

- Οι εκπαιδευτικοί της Θεατρικής Αγωγής μπορούν να στήσουν μία θεατρική παράσταση στα πλαίσια της τάξης βασισμένοι στο περιεχόμενο του παραμυθιού *Ο Νταής του Ποντικοσχολείου μας*.
- Λιάτσου, Μάρω: Ψηφιακό σενάριο
“Εγώ κι εσύ μαζί”:
<http://aesop.iep.edu.gr/node/23522/5950>

Άλλα κείμενα και τραγούδια:

- [Ένα τσαμπί σταφύλι](#) (Γουμενοπούλου, Μ. (1982). Ανθολόγιο για τα παιδιά του Δημοτικού.
- [Ο χορός των σταφυλιών](#) (Δερέμπεη - Ζωγράφου)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Burnard, P. (2012). Rethinking “musical creativity” and the notion of multiple creativities in music. In O. Odena (Ed.), *Musical Creativity: Insights from Music education research* (pp. 5-28). Farnham: Ashgate Publishing Limited.

Γρηγορίου, Σ. (2018). Η παιδική φιλία. Στο Μαλαφάντης, Κ.Δ. (επιμ.). *Λογοτεχνία και Παιδεία*, 10ο Πανελλήνιο Συνέδριο, 4-6 Νοεμβρίου 2016, τόμοι Α'- Β', επιμέλεια Κ. Δ. Μαλαφάντης, Διάδραση, 1222-1236.

<http://www.pee.gr/wp-content/uploads/%CE%A3%CE%B5%CE%BB%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%82-1203->

[1432.pdf](#)

Ζαχαροπούλου, Κ. (2021). Δημιουργία Ψηφιακών Εκπαιδευτικών Παιχνιδιών για το Μάθημα της Μουσικής στην Προσχολική και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Στο Ε.Κανταρτζή & Γ. Παπαδημητρίου (Επιμ.). *Πρακτικά 1ου Πανελληνίου συνεδρίου “Το εκπαιδευτικό παιχνίδι στην τυπική και μη τυπική μάθηση”*, 14 – 15 Νοεμβρίου 2020, Αθήνα.

Justlin, P. N., & Sloboda, J. (Eds.). (2011). *Handbook of music and emotion: Theory, research, applications*. Oxford University Press.

Καραβά, Ζ. (2020). *Ο Νταής του Ποντικοσχολείου μας*. Εκδόσεις Πορφύρα.

Rawlins, W. K. (2007). Friendship: Interpersonal aspects. In G. Ritzer (Ed.), *The Blackwell encyclopedia of sociology (pp. 1788–1791)*. Oxford: Blackwell Publishing.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. *Imagination, cognition and personality*, 9(3), 185-211.

Φωτόδεντρο: Εθνικός Συσσωρευτής Εκπαιδευτικού Περιεχομένου. (n.d.). ΙΤΥΕ Διόφαντος. Ανακτήθηκε από <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/10756>

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όρα να δημιουργήσεις τη δικιά σου συνταγή για μια λαχταριστή Σούπα Φιλίας. Συμπλήρωσε παρακάτω τα συστατικά της επιτυχίας!

Σούπα της Φιλίας

4 φλιτζάνια _____

- φλιτζάνια _
- κουταλιές σούπας _____
- κουταλιά σούπας _____

• κουταλάκια γλυκού_____

1 κουταλάκι γλυκού_____

Οδηγίες:

Ανακατεύουμε καλά_____

Σερβίρουμε_____

Καλή όρεξη!

<https://www.freepik.com/vectors/food/>
>Food vector
created by freepik

Όνομα_____

Ποιες συμπεριφορές είναι σωστές και ποιες όχι όταν βρίσκεσαι με τους/τις φίλους/φίλες σου ή άλλους ανθρώπους; Κύκλωσε αν θεωρείς σωστή ή λάθος τηνκάθε συμπεριφορά παρακάτω.

Να βρίζω τους συμμαθητές μου και τις συμμαθήτριές μου, όταν είμαι θυμωμένος.		
Να ζητάω να δανειστώ τη γόμα της διπλανής μου στο θρανίο.		
Να σπρώχνω τα παιδιά μπροστά μου για να φτάσω πρώτος στην αυλή.		
Να γελάω με ένα αστείο.		
Να ζητάω βοήθεια για να μαζέψω τα βιβλία μου από το πάτωμα.		
Να κοροϊδεύω ένα παιδί γιατί φοράει γυαλιά.		
Να παίρνω το μολύβι από την κασετίνα του διπλανού μου, χωρίς να ρωτήσω, γιατί χρειάζεται να γράψω ορθογραφία.		
Να κλωτσάω ένα μπουφάν που έχει πέσει στο πάτωμα.		
Να πετάω ένα αντικείμενο σε μία συμμαθήτριά μου για πλάκα.		
Να πετάω τα σκουπίδια μου στο καλάθι.		
Να πετάγομαι και να μιλάω χωρίς να έχω πάρει άδεια, την ώρα του μαθήματος, όταν έχω μια πολύ ωραία ιδέα.		
Να μιλάω με ευγένεια, να λέω ευχαριστώ και παρακαλώ.		
Αν βρίσκω ένα ξεχασμένο παγούρι στην αυλή, να το πηγαίνω στο γραφείο της Διευθύντριας.		
Να βοηθάω ένα μικρότερο παιδί, όταν βλέπω ότι κλαίει.		

Όνομα _____

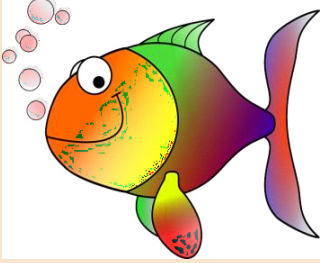

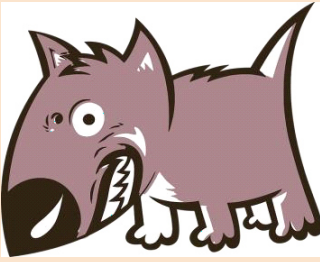
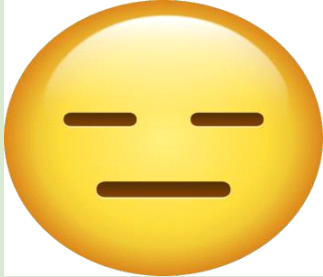
Ποιες συμπεριφορές από τις παρακάτω αποτελούν εκφοβισμό και ποιες όχι;	Είναι εκφοβισμός; Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.	
Ο Γιάννης κάθε μέρα κοροϊδεύει την Νικολέτα και την φωνάζει με κοροϊδευτικά ονόματα.	ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Σκόνταψα στην αυλή και γέλασαν οι φίλοι μου μαζί μου.	ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Η Γεωργία με έσπρωξε για να φτάσει πρώτη στην αυλή.	ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Ο Πάνος βλέπει ότι μία ομάδα παιδιών γελάνε μεταξύ τους, αλλά δεν τους ακούει και δεν ξέρει γιατί γελάνε.	ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Η Ελένη ξεκίνησε μία φήμη για την Άννα, ότι ανοίγει και ψάχνει τις τσάντες μας στο διάλειμμα.	ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Η Αγγελική κοροϊδεύει τον Αντώνη που φοράει γυαλιά κάθε φορά που τον βλέπει.	ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Στον Άγγελο και στην Μαρία αρέσει να κάνουν φάρσες στα υπόλοιπα παιδιά της τάξης. Χθες μας είχαν κρύψει τις τσάντες μας και γελάσαμε πολύ μέχρι να τις βρούμε!	ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Μία ομάδα παιδιών από την Πέμπτη τάξη κάθε φορά που βλέπουν ένα παιδί της Α΄ ή της Β΄ τάξης στην αυλή, το σπρώχνουν και το κοροϊδεύουν.	ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Ο Amir είναι πάντα μόνος του στο διάλειμμα. Κανένα παιδί δεν θέλει να παίξει μαζί του. Κάθε φορά που προσπαθεί να μπει σε μία ομάδα, τα παιδιά τον διώχνουν. Τα παιδιά διαμαρτύρονται και δεν θέλουν να παίξουν μαζί του ακόμα και την ώρα της γυμναστικής. Εξηγούν στον δάσκαλο, ότι ο Amir είναι ξένος, δεν ξέρει να μιλάει ελληνικά και δεν το θέλουν στην ομάδα τους.	ΕΙΝΑΙ	ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ

Όνομα: _____

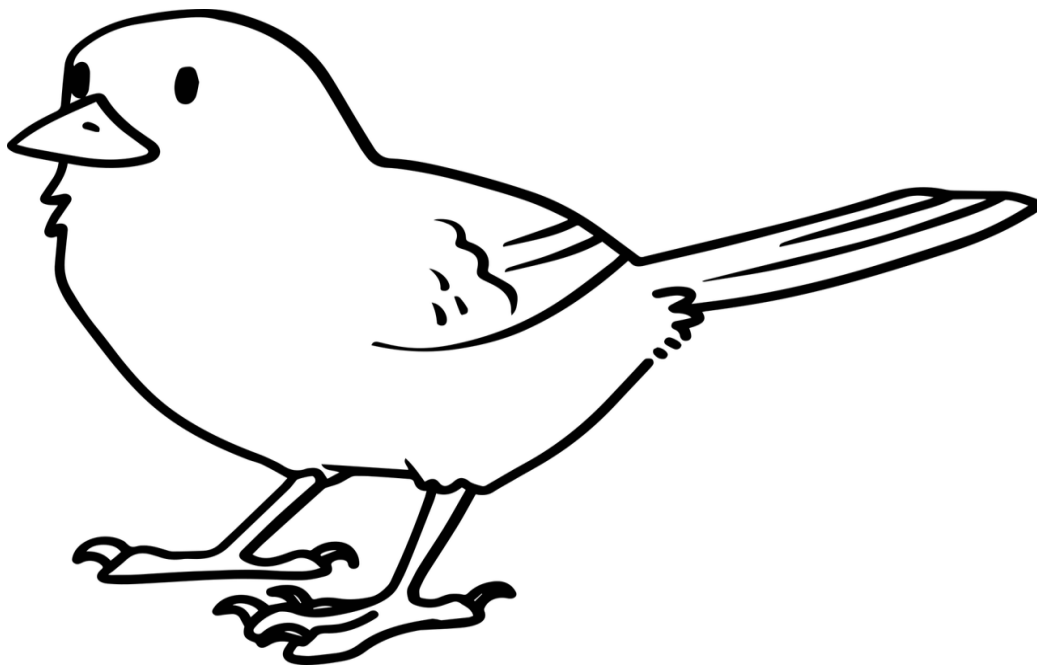
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

Φτάσαμε στο τέλος του προγράμματος! Σκέψου λίγο όλα αυτά

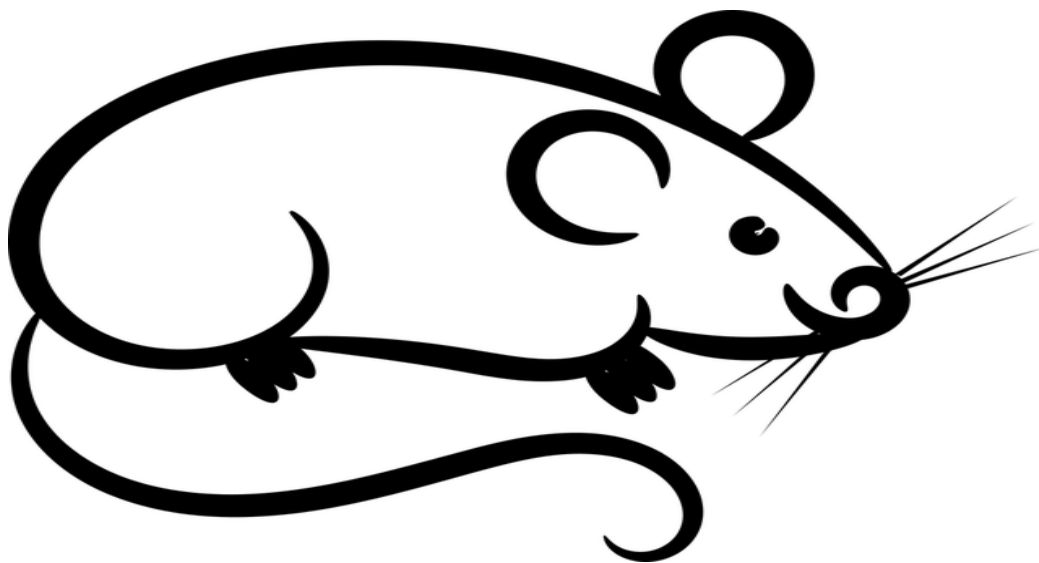
που ζήσαμε μαζί, συζητήσαμε και μάθαμε, και περιέγραψε μία στιγμή από το πρόγραμμα που ένιωσες τα παρακάτω συναισθήματα.

	ΧΑΡΑ
ΛΥΠΗ	
	ΘΥΜΟ
ΟΠΟΙΟ ΑΛΛΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΘΕΛΕΙΣ	

υλικό για 3ο εργαστήριο

<https://pixabay.com/vectors/bird-chick-line-art-animal-6158672/>

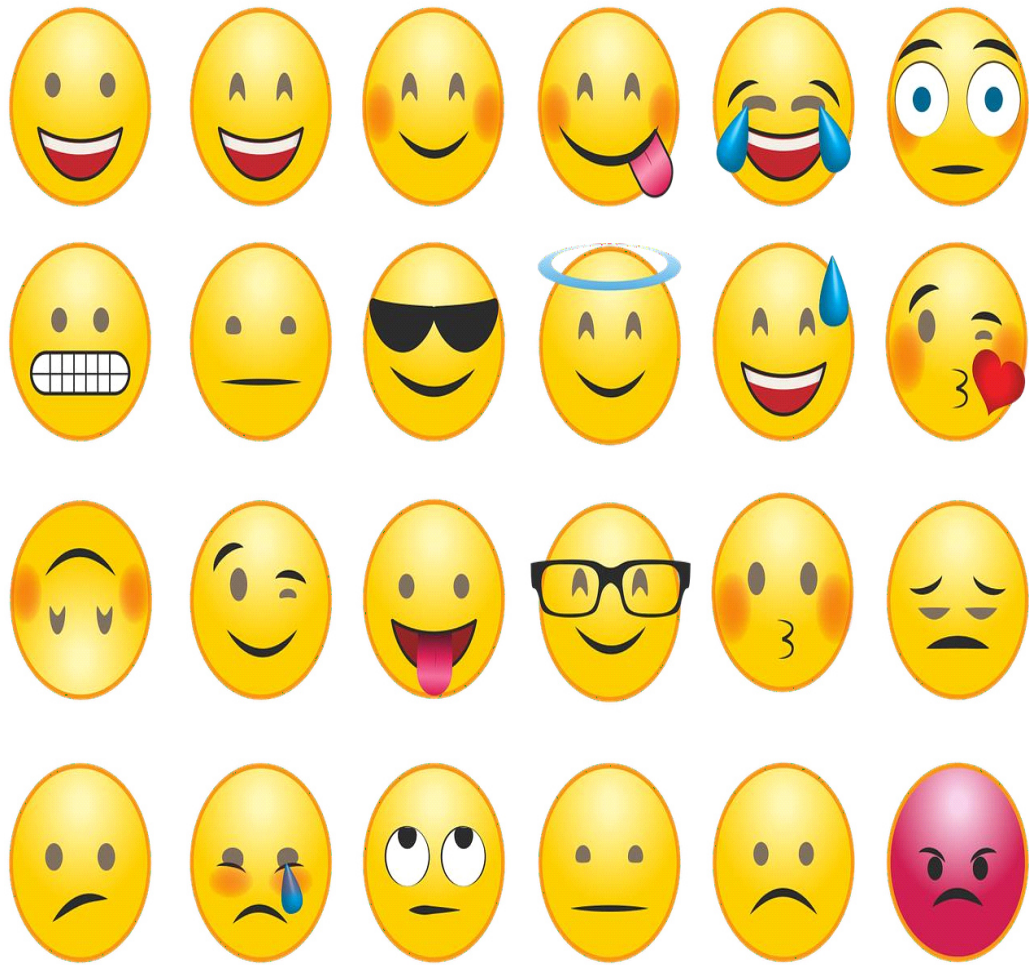

υλικό για 6ο εργαστήριο

<https://pixabay.com/vectors/helical-helix-mouse-spiral-1294937/>

<https://pixabay.com/vectors/fruits-grapes-green-leaves-purple-157665/>

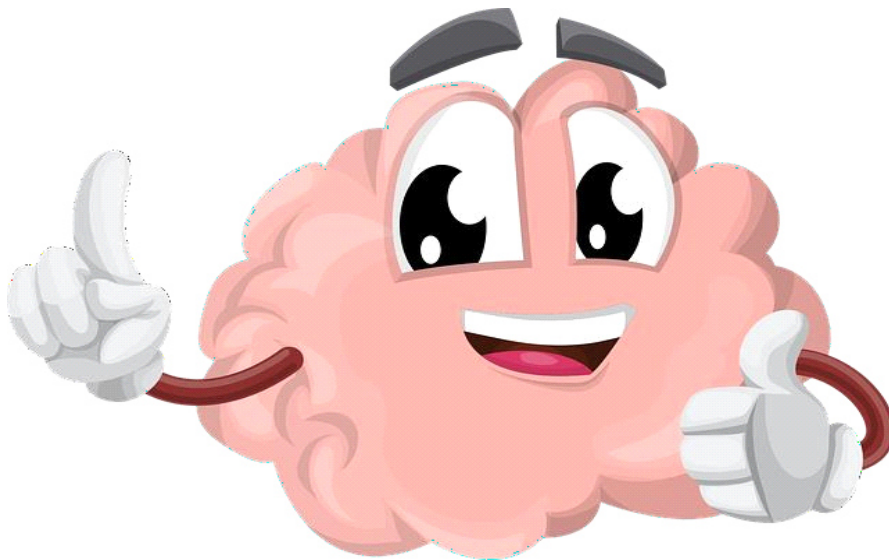

<https://pixabay.com/illustrations/emoji-smilie-whatsapp-emotion-2762568/>

ΘΥΜΟΣ	ΧΑΡΑ	ΛΥΠΗ
ΕΥΤΥΧΙΑ	ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ	ΕΚΠΛΗΞΗ
ΣΥΜΠΑΘΕΙΑ	ΑΠΟΓΟΗΤΕΥΣΗ	ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΗ

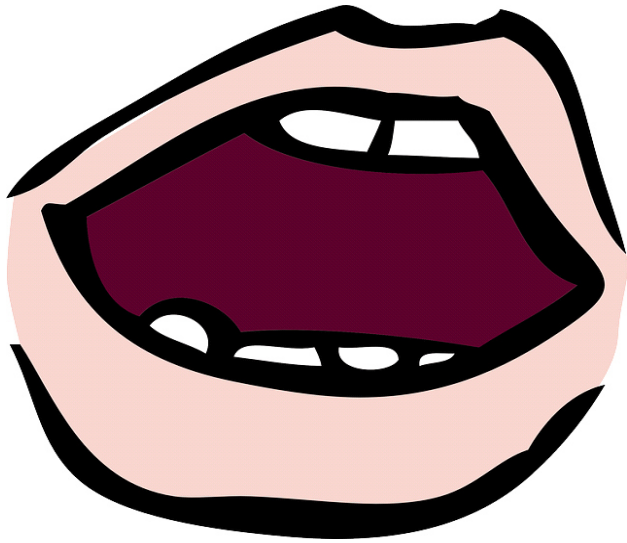
ΑΓΑΠΗ	ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ	ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ
ΑΗΔΙΑ	ΔΥΣΤΥΧΙΑ	ΑΠΟΛΑΥΣΗ
ΔΥΣΤΥΧΙΑ	ΘΛΙΨΗ	ΝΤΡΟΠΗ
ΟΡΓΗ	ΕΝΟΧΗ	ΖΗΛΕΙΑ

υλικό για 5ο εργαστήριο

ΤΟ ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ!

<https://pixabay.com/illustrations/brain-character-organ-smart-eyes-1773885/>

ΤΟ ΛΕΩ!

<https://pixabay.com/vectors/anatomy-communication-human-lips-160496/>

Σε μια ρώγα από σταφύλι

- Η Συναισθηματική Νοημοσύνη δεν συμπεριλαμβάνει την ικανότητα του να μπορώ να κάνω φίλους.

Λάθος

- Το πρόγραμμα “Σε μια ρώγα από σταφύλι” έχει σκοπό να εισάγει ταπαιδιά:

α) σε θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης,β) σε ζητήματα πολιτειότητας, γ) σε θέματα που αφορούν τις διαπροσωπικές σχέσεις,δ) στην υγιεινή διατροφή.

- Το πρόγραμμα “Σε μια ρώγα από σταφύλι” περιλαμβάνει τις παρακάτωμορφές αξιολόγησης:

α) φύλλα εργασίας,
β) φύλλα αυτοαξιολόγησης,
γ) φύλλα εργασίας και ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης, ετεροαξιολόγησης καιαξιολόγησης του προγράμματος.

δ) δεν περιλαμβάνει κάποια μορφή αξιολόγησης.

- Η δραστηριότητα “Το παγκάκι της φιλίας” έχει σχεδιαστεί ώστε να προάγει τις διαπροσωπικές σχέσεις, ειδικά σε περίπτωση που κάποιο παιδίνιώθει μοναξιά.

Σωστό

- Το εργαστήρι “Ο Νταής του Ποντικοσχολείου μας” σε ποια προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα εστιάζει;

α) συνειδητοποίηση της δυναμικής της ομάδας,

β) αναγνώριση και αντιμετώπιση συμπεριφορών εκφοβισμού και

θυματοποίησης,γ) αντίληψη των θετικών συναισθημάτων που

συνδέονται με τη φιλία,

δ) κατανόηση των διαπροσωπικών σχέσεων που αναπτύσσονται στο σχολείο.

- Στη δραστηριότητα “Το σταφύλι των συναισθημάτων” τα παιδιά καλούνται να δημιουργήσουν ρώγες-emoticons που να απεικονίζουν μόνο θετικά συναισθήματα.

Λάθος

- Για το πρόγραμμα “Σε μια ρώγα από σταφύλι” μπορεί να αξιοποιηθεί ο φάκελος επιτευγμάτων (portfolio) των μαθητών/τριών, με την προσθήκη:

α) των φύλλων εργασίας,

β) των διαφορετικών

φύλλων αξιολόγησης,γ) των

διαφορετικών κατασκευών,

δ) όλων των παραπάνω.

- Η δραστηριότητα “Το σκέφτομαι ή το λέω” έχει σκοπό να κάνει κατανοητή τη διάκριση εκείνων των σκέψεων που μπορούμε να εκφράσουμε στα πλαίσια μιας διαπροσωπικής σχέσης.

Σωστό.

- Για τη δραστηριότητα “Το παγκάκι της φιλίας” είναι απαραίτητο να υπάρχει παγκάκι στην αυλή του σχολείου.
Λάθος

- Το πρόγραμμα “Σε μια ρώγα από σταφύλι” μπορεί να επεκταθεί με τη δυνατότητα διεπιστημονικής συνεργασίας με εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων. Σωστό